

Rozvoj hlasových dovedností v oblasti řečnictví, jevištní mluvy a zpěvu z hlediska fonetiky

UNIVERZITA
KARLOVA

Adléta Hanzlová (adleta.hanzlova@ff.cuni.cz)

východiska

- hlas je nejrozšířenějším prostředkem mezilidské komunikace [1]
- ve společnosti byl vždy zájem o rozvoj hlasových dovedností
- pedagogický přístup je často ateoretický [2]

materiál

- příručky zaměřené na rozvoj hlasových dovedností používané na VŠ
- 3 oblasti – řečnictví, zpěv, jevištní mluva

kvantifikace tematického zaměření

- klasifikace obsahu příruček do tematických kategorií

zastoupení akustickofonetických domén v příručkách

- vybrané tematické kategorie analyzovány z hlediska zastoupení a reprezentace akustickofonetických domén (níže)
- srovnání očekávaných a nalezených průsečíků tematických kategorií s doménami

doména	f_0	spektrální doména	amplitudová doména	temporální doména	doména artiklace
artiklace (5)		3		3	5
nasazení tónu (5)	3	3			
hlasový rozsah (4)	4	3			
rejstříky (5)	3	4	2	1	1
rezonance (6)		4			2
dynamika (3)		2	3		

akustickofonetické domény

- základní frekvence
- spektrální – zvukové spektrum, spektrální sklon, formanty
- amplitudová – hladina zvuku, produkční úsilí
- temporální – délka a trvání hlásek, mluvní tempo, rytmus
- artiklace – znělost, místo a způsob tvoření, formanty, asimilace

Řečnické příručky

- Hájková, E. (2011). *Retorika pro pedagogy*
- Hůrková-Novotná, J., & Šrámková, V. (1985). *Mluvený projev a přednes*
- Kohout, J. (1996). *Retorika: Umění mluvit a jednat s lidmi*
- Maříková, M. (2002). *Retorika: Manuál komunikačních dovedností*
- Svobodová, R. (1998). *Základy techniky řeči pro (budoucí) učitele*
- Špačková, A. (2015). *Trénink techniky řeči: Naučte se mluvit barevně*

analyzované tematické kategorie

- artiklace – popis artiklace, artikulační cvičení, vady výslovnosti
- intonace
- rytmus a tempo řeči
- rezonance – nosnost hlasu, barva hlasu, propriocepce
- síla hlasu – hlasitost a srozumitelnost projevu

akustickofonetické domény v řečnických příručkách

	doména f_0	spektrální doména	amplitudová doména	temporální doména	doména artiklace
artiklace (5)				1	5
intonace (4)	4	1	1		
rytmus a tempo (5)	1		1	5	
rezonance (4)	1	2	2		
síla hlasu (2)	2		2		2

Zastoupení akustickofonetických domén (sloupce) ve vybraných tematických kategoriích (řádky) v řečnických příručkách; v závorce počet příruček, které se tématu alespoň v jednom samostatném oddíle věnují; šedé buňky značí očekávané průsečíky kategorií s doménami.

Pěvecké příručky

- Češková, O. (2017). *Pěvecká výchova*
- Martienssen, F. (1987). *Vědomé zpívání*
- Mařík, A. F. (1960). *Pěvecké metody a falzetový výcvik*
- Morávková, B. (2013). *Metodika zpěvu*
- Rosner, R. (1963). *Bel canto a moderní hlasová pedagogika*
- Soukup, J. (1959). *Hlas, zpěv, pěvecké umění*

analyzované tematické kategorie

- artiklace – popis artiklace, specifika artiklace ve zpěvu
- nasazení tónu – hlasové začátky, zahájení fonace
- hlasový rozsah – rozšiřování, zpěv v okrajových polohách
- hlasové rejstříky – dělení, práce s nimi
- rezonance – pěvecký formant, zpěv vokálů a barva hlasu
- dynamika – ovládání síly a nosnosti hlasu, změny hlasitosti

akustickofonetické domény v pěveckých příručkách

	doména f_0	spektrální doména	amplitudová doména	temporální doména	doména artiklace
artiklace (5)		3		3	5
nasazení tónu (5)	3	3			
hlasový rozsah (4)	4	3			
rejstříky (5)	3	4	2	1	1
rezonance (6)		4			2
dynamika (3)		2	3		

Zastoupení akustickofonetických domén (sloupce) ve vybraných tematických kategoriích (řádky) v pěveckých příručkách; v závorce počet příruček, které se tématu alespoň v jednom samostatném oddíle věnují; šedé buňky značí očekávané průsečíky kategorií s doménami.

Příručky zaměřené na jevištní mluvu

- Coblenser, H., & Muhar, F. (2001). *Dech a hlas: Návod k dobré mluvě*
- Hála, B. (1958). *Technika mluveného projevu s hlediska fonetiky*
- Hůrková-Novotná, J., & Makovičková, H. *Základy jevištní mluvy 1* (1984), *Základy jevištní mluvy 2* (1986)
- Lukavský, R. (2000). *Kultura mluveného slova*
- Vasiljev, J. A. (2020). *Jevištní řeč: Trénink a tvorba*
- Vostrý, J. (2021). *Předpoklady hereckého projevu*

analyzované tematické kategorie

- artiklace – popis artiklace, artikulační cvičení, vady výslovnosti
- intonace a výška hlasu
- rytmus a tempo řeči
- rezonance – nosnost a barva hlasu, propriocepce
- síla hlasu – hlasitost a nosnost hlasu, srozumitelnost projevu
- barva hlasu

akustickofonetické domény v hereckých příručkách

	doména f_0	spektrální doména	amplitudová doména	temporální doména	doména artiklace
artiklace (5)		2	1	1	5
intonace, výška (4)	4				
rytmus a tempo (6)				6	1
rezonance (5)	1	5	3		1
síla hlasu (5)	1	2	5		2
barva hlasu (2)		2			

Zastoupení akustickofonetických domén (sloupce) ve vybraných tematických kategoriích (řádky) v příručkách zaměřených na jevištní mluvu; v závorce počet příruček, které se tématu alespoň v jednom samostatném oddíle věnují; šedé buňky značí očekávané průsečíky kategorií s doménami.

Reference

- [1] Welch, G. F., & Preti, C. (2018). Singing as Inter- and Intra-personal Communication. In G. F. Welch, D. M. Howard, & J. Nix (Ed.), *The Oxford Handbook of Singing* (s. 369–392). Oxford University Press.
- [2] Kučera, M., & Frič, M. (2019). *Vokologie I: Funkční diagnostika a léčba hlasových poruch*. Akademie múzických umění v Praze.

